

J. Loos

Wanneer een buitenstaander voor het eerst hoort over de wijze, waarop de kinderen op onze scholen de letters wordt aangeleerd, zal het hem zeker een zeer omslachtige weg toeschijnen. 'Waarom al die verhalen, waarom al dat schilderen, en tekenen' kan hij zich afvragen¹⁾. Ja, hem kan zelfs de angst bekruipten of al deze omhaal het kind juist niet zal afbrengen van hetgeen het tenslotte toch moet leren, n.l. de letters.

Denkt men dan terug aan de methode, volgens welke men zelf als kind de letters leerde, die nu op de meeste scholen ook nog met succes wordt toegepast, dan komt men tot de conclusie, dat deze toch heel wat sneller en directer naar het doel leidt.

Zou men echter eens een poosje in onze eerste klas kunnen kijken en meebeleven, hoe de kinderen daar de letters leren, dan zou men waarschijnlijk ook onze weg beter gaan begrijpen. Daar zit bijvoorbeeld een groepje kinderen, waarvan men het gevoel heeft, dat zij nog helemaal leven in een wereld, welke veraf ligt van alle nuchtere begrippen en concrete feiten. Het zijn de flegmatici. Zij kijken wat verdroomd, reageren langzaam en hebben er nog niet veel begrip van, dat er op school iets geleerd moet worden; maar het verhaal vinden zij prachtig, de beelden die geschilderd worden, passen bij hun eigen □droom□wereldje. Nu worden deze eerst toch nog vage beelden langzamerhand meer gevormd, geconcretiseerd. Zij moeten geschilderd en getekend worden en tenslotte kristalliseren zij zich tot het vastomlijnde begrip van een bepaalde letter. Het is een groot beleven voor een flegmatisch kind, dat een beeld, dat zo rijk in hem leefde, tenslotte ook een letter kan zijn. Het proces dat hem er toe gebracht heeft om dit te leren, heeft hem tevens een stap dichterbij de reële wereld gebracht. Heel anders is het weer bij de actieve groep, de cholericici. Zij zullen het verhaal zeker ook mooi vinden, vooral als het spannend is; maar hun eigenlijke interesse ontwaakt pas als zij wat mogen doen, als de vormen getekend moeten worden, ja liever nog gelopen of geschreven in het zand en gescheurd uit papier. Zij doen dat alles met grote activiteit en veel enthousiasme; maar merken ook, dat 'het moeilijk is, om het werkelijk tot een goed resultaat te brengen, dat het een overwinning betekent om je eigen activiteitsdrang zo te beheersen, dat er werkelijk goede vormen te voorschijn komen.

Dan zijn er die vaak buitengewoon levendige en beweeglijke kinderen, wier belangstelling naar alles in de klas uitgaat, maar ook gauw weer verslapt, wanneer iets wat langer duurt. Het zijn de sanguinici. Zij zijn enthousiast over het verhaal, tekenen met plezier, vatten ook vlug de lettervorm, maar ... blijken alles weer even vlug te vergeten. Voor hen is het goed, dat het verhaal nog eens verteld wordt en nog eens; dat zij de letter steeds weer moeten maken, zodat zij tenslotte ook hun blijvend bezit wordt.

Zou dit verhalen altijd op de zelfde wijze gebeuren, dan ging het hen gauw vervelen. Maar juist □omdat het steeds weer anders is, dezelfde letter steeds weer een verrassing kan zijn, worden zij telkens opnieuw geboeid en leren en werken zij met vreugde.

Ook voor de laatste groep, de melancholici, is het herhalen goed, maar om een heel andere reden, dan voor de sanguinici, die door het steeds weer verhalen tot een gevormde voorstelling moeten komen. Het zijn de vaak stille, in zichzelf gekeerde kinderen die, wanneer zij eenmaal iets begrepen hebben, het ook goed begrepen hebben en het niet meer vergeten. Het verhaal kunnen zij haarfijn navertellen, zij doen het echter steeds op dezelfde manier, zodat er weinig oorspronkelijks aan te beleven is. De lettervorm en het letterbegrip hebben zij gauw te pakken, maar de eerste heeft meestal meteen al een te verstarde vorm. Voor hen kan het een verrijking worden, te ontdekken hoeveel verschillende kanten één en een zelfde beeld

kan hebben. Een bevrijding kan het voor hen zijn, wanneer zij hun letter tenslotte groot en midden op het papier maken, niet 'klein en in een hoekje gedrukt, zoals hun neiging is.

Vaak vraagt men ons: 'Hoe kun je op het individu ingaan terwijl je toch klassikaal onderwijs geeft?'. Misschien kan het bovenstaande enigszins een antwoord geven op deze vraag. N.I. dat het onderwijs, wanneer het kunstzinnig en beeldend is, aan ieder kind de gelegenheid geeft, om het op zijn manier in zich op te nemen en te verwerken, waardoor het leren dan tevens de mogelijkheid biedt om tegelijk vormend aan zijn karakter te werken. (Uit Vrije Opvoedkunst, oktober 1947).

1 Noot van de redactie: Uit het schilderen en tekenen wordt in de eerste klas het schrijven ontwikkeld. Onze abstracte letters zijn in de loop van lange eeuwen uit *beelden* ontstaan. Het kind herhaalt in snel tempo de fasen van de mensheid. Daarom wordt niet begonnen met het eindproduct maar met het begin.